

Af Jan Erik Hansen, redaktør,
jaha@kb.dk

Et zoom på online-undervisning

Interview med informationsspecialister og undervisere
Annemette Møller Hansen og Susie Rimborg

I forhold til vores egen strategi for universitetsbiblioteket har vi reelt taget et tigerspring nu. Det kan man sige. Det er kommet med coronaen. Alt er sket meget på få måneder og nu skal vi tilpasse og samle op på alle erfaringerne.

"Det var virkelig learning-by-doing i de første uger under corona-nedlukningen.", fortæller Annemette Møller Hansen.

Zooming in... REVY har sat to af de faste undervisere på Københavns Universitetsbibliotek stævne. Annemette Møller Hansen og Susie Rimborg. Begge er erfarne informationsspecialister, der som en del af deres faste arbejdsopgaver har undervisning af primært universitetsstuderende på programmet. Litteratursøgning og vejledning i de store sundhedsvidenskabelige databaser, Pubmed og Embase.

Begge stod pludselig i en helt ny situation midt i marts måned, da alle landets biblioteker og universiteter blev lukket ned for at mindske smittespredningen af covid-19. "Vi havde fået besked fra vores leder om, at vi gerne måtte omlægge kurserne til online.

Men det var ikke et krav eller en forventning, hvis vi ikke var trygge ved det.", forklarer Susie Rimborg og fortsætter, "Jeg kastede jeg mig bare ud i det. Vi ville få alt for mange henvendelser og spørgsmål om hvordan og hvorledes med de databaser alligevel. Bare på mail i stedet. Så jeg tænkte, nu laver jeg et online-kursus og ser hvordan det bliver modtaget. Også selvom jeg måske selv ville komme til at rode meget rundt med knapperne i Zoom."

Lidt panik efter lukketid

"Jeg havde et planlagt kursus i ugen efter vi lukkede ned. Jeg skrev ud til deltagere, at vi i stedet gennemfører det via Zoom. Alle de tilmeldte kom faktisk til kurset. Jeg mener, at det var 26 deltagere på det første hold."

"Vi kunne jo se, at "kunderne" blev ved at komme. Ikke i den fysiske butik, men den elektroniske. De havde de samme

forventninger til at få hjælp og vejledning til den og den database.”

”For os blev det også nemmere, at fortsætte og i stedet forklare tingene online. Frem for at blive lagt ned efterfølgende i lange mailkorrespondancer.”

”Man kan sige, for at bruge en floskel, vi kørte mens vi lagde skinnerne.”, supplerer Møller Hansen, ”Det var måske lidt en paniksituation hele vejen rundt. Et par dage efter vi lukkede ned, skulle jeg holde en forelæsning, på et kursus i organisk kemi for farmaceut-studerende. En fastlagt introduktion til litteratursøgning. Men vi var pludselig alle i samme båd. Også på Københavns Universitet. De måtte omlægge hele kurset til virtuelle sessioner og jeg måtte følge trop med en PowerPoint med speak og en instruktionsvideo til databasen. Og det skulle gå hurtigt.”

”Men man kastede sig bare ud i det, fordi det var nødvendigt! Gjorde sig i virkeligheden ikke så mange overvejelser.”

De taknemmelige studerende

”Det kan godt være, at vi som undervisere havde vores udfordringer med teknikken, men de studerende var superglade for bare at få noget hjælp. Så de kunne arbejde videre med deres opgaver.”

”Jeg har fået tilbagemelding fra en studerende, som tidligere havde været på et vores fysiske kurser. Han skrev tilbage, at det havde fungeret rigtig godt online også.”, siger Rimborg. Generelt har de efterfølgende evalueringer været positive og uden særlige bemærkninger om den anderledes undervisningsform. Heller ikke selvom underviserne kæmpede med sine udfordringer.

”I starten var vi meget fokuseret på teknikken. Der tænkte vi ikke så meget over pædagogikken og didaktikken. Men efterhånden blev vi bedre klædt på, og lærte om de særlige redskaber, man kan bruge i en online-undervisning.”, siger Annemette Møller Hansen.

”Vi var ikke eksperter på den første dag, nok heller ikke lige den anden dag, er nok heller ikke eksperter nu.

Men vi lærte hele tiden, kom et par skridt videre og fandt tryghed i at bruge den ny form.”

En anderledes undervisning

Undervisernetværket på Det Kgl. Bibliotek hjalp til et fælles kompetenceløft. Undervejs under nedlukningen stablede netværk og ledelsen et faciliteringskursus på benene – online for online-underviserne. Det handlede om hvordan man designer et online-læringsforløb og indeholdt en introduktion til den tekniske brug af softwareprogrammet Zoom.

”Vi kendte det jo som et godt møde-redskab”, siger Susie Rimborg og henviser til de geografiske udfordringer som er en del af hverdagen i Københavns Universitetsbibliotek/Det Kgl. Biblioteks

regi, hvor Zoom i en årrække har været det foretrukne redskab til virtuelle møder.”Men jeg vidste ikke meget om de mange muligheder der gemte sig programmet. At man for eksempel kunne dele skærm og oprette grupperum.”

”Jeg er blevet stor fan af Zoom og jeg synes det er nemt at arbejde med, både som underviser og kursist.”, smiler Møller Hansen og tilføjer, at netværket mellem underviserne har fungeret rigtig godt. Det har været en stor hjælp, at man har kunnet øve sig med hinanden undervejs.

”Men man kan ikke oversætte 1:1 fra fysisk undervisning til online. Det kan ikke lade sig gøre. Kurset skal gentænkes forfra.”

"I starten tog vi bare indholdet fra det fysiske kursus og sagde, nu præsenterer vi det online i stedet.", siger Rimborg. Det blev en del af den erfaring, som de begynte hurtigt tog med sig. Forberedelse og planlægning skulle være anderledes, for at holde interaktionen med kursisterne og få respons undervejs i forløbet.

"Det handler for eksempel om at lave engagerende elementer, hvor vi som undervisere kan inddrage kursisterne på en anden måde. Det er alt fra break-out-rooms, hvor man deler deltagerne ud i små grupper med deres egne opgaver, til quizzer og undersøgende polls, eller forståelseswhiteboard omkring emneord, der kan teste hvad de ved på forhånd. Simpelthen ved at bede dem skrive ind på en virtuel tavle undervejs."

"Online-undervisning kræver meget mere planlægning og mere forberedelse"

sestid. Man laver et undervisningsmanuskript, hvor skal jeg sige det og det, hvor skal de engagerende elementer sættes ind, vi taler ned i mindste detaljer. Måske ned i 5 minutters intervaller.", siger Møller Hansen.

Det strategiske hop

I universitetsbibliotekets strategi har det længe været et defineret indsatsområde. At arbejde med online-undervisning og begreber som Blended Learning, hvor man kombinerer den fysiske undervisning med elementer som videoer og integrerede PowerPoints.

Elementer der kan indlejres i de digitale kursusrum på universitetet.

Københavns Universitet har et Center for Online og Blended Learning (COBL), hvor også bibliotekets undervisere har været inviteret i diverse samarbejder med Det Sundhedsvidenskabelige

Fakultet. Men det har handlet mere om at producere elementerne på forhånd. Ikke en erstatning for den direkte undervisning.

"I forhold til vores egen strategi for universitetsbiblioteket har vi reelt taget et tigerspring nu. Det kan man sige. Det er kommet med coronaen. Alt er sket meget på få måneder og nu skal vi tilpasse og samle op på alle erfaringerne.", siger Annemette Møller Hansen.

Begge nævner, at det måske er en fordel for nogle studerende, at online-formen er mere anonym. Den kan give spillerum for de mere tilbageholdende, der måske ikke vil give sig til kende på samme måde under den fysiske undervisning. Anonymiteten kan dog også være en stor udfordring for underviseren. Især når kursisterne ikke slår deres kameraer til under undervisningen.

De sorte skærme

"Man vil gerne se nogle ansigter på skærmen, der nikker eller tilkendegiver, at de har forstået. Som underviser fornemmer man ikke tingene på samme måde som i et fysisk lokale, når man sidder og kigger på en serie af sorte skærme.", siger Rimborg.

"Vi behøver respons og der må man nogle gange fremtvinge et mundtligt svar. Chatten er svær at bruge under et undervisningsflow, fordi den nemt tager fokus væk for mig som underviseren. Fordi jeg så skal skrive svar tilbage. Jeg siger gerne, afbryd hellere eller end at stille spørgsmål via chatten." Hun opfordrer altid sine kursister til at tænde for kameraet ved spørgsmål, det er god stil, men det virker langt fra hver gang.

"Næsten uanset hvad man gør, så går vi glip af al det ikke-verbale.", fortsætter Møller Hansen, "De små signaler, som man kan se i øjnene på de studerende. Har de tabt tråden, taler jeg for hurtigt og så videre. Det er svært at afkode uden den fysiske kontakt, og især når de ikke har slået kamera til."

"Online går man hardcore på med det samme og snakker derudad om Pubmed eller Embase. Det er meget effektivt. Men på sigt vil jeg savne den fysiske interaktion."

"Som underviser bliver nok det en smule kedeligt, at man aldrig møder de studerende. Man har ikke de samme fornemmelser for årgangene, hvornår skal de til eksamen og alt det uden om selve undervisningen. Jeg vil ikke kalde det smalltalk. Men de ekstra snakke med de studerende forsvinder."

Efterår i fuld online

I foråret blev mere end 30 planlagte fysiske kurser omlagt. For efterårssemesteret var den oprindelige plan at halvdelen af bibliotekets kurser skulle fortsætte online, og den anden halvdel vende tilbage som den traditionelle fysiske undervisning. Men Københavns Universitet har besluttet alle forelæsnings- og seminarer i efteråret skal være online-baseret. Det betyder også, at biblioteket følger med – alle kurser bliver online.

men der kunne måske sagtens være flere. Der har vi haft 25 som grænsen på de fysiske kurser. For det var det antal der kunne være i kursuslokalet,” forklarer Susie Rimborg.

”Det kommer dog an på typen af kursus,” supplerer Møller Hansen, ”Når jeg kører Embase åbent kursus, har jeg sat max. på 14 kursister. Det er fordi de skal have hands-on hjælp undervejs. De kommer med deres egne emner og

online-sessioner. Også længere end efteråret.

”Jeg sidder både derhjemme og på kontoret – jeg er så privilegeret at have enekontor. Men kunne vi godt mangle et lokale, hvor vi også kan undervise online. Lokalet her (kursuslokalet på Nørre Alle, red) er i øjeblikket kun indrettet til fysisk undervisning. Der vil det være fantastisk med et multifunktionelt lokale.”

”Vi sidder tre på kontoret, og det dur ikke når vi alle tre er på plads. Her i efteråret har jeg så vidt muligt, lagt undervisning på dage, hvor jeg har hjemmearbejde,” siger Susie Rimborg.

Zooming out: Et tomt kursuslokale på Nørre Alle, Københavns Universitetsbibliotek. Storskærmen proklamerede ”Not Connected” som afslutning på interviewet.

Måske en anelse demonstrativt. Alt taget i betragtning.

”Der er i hvert fald den fordel, at der kan være flere på kurset. Det fysiske rum har en begrænsning, og især nu i en tid med corona-regulativer. Rent konkret har jeg et maksimum deltagerantal på 30 på mine næste online-kurser,

behøver konkret input og vejledning. Der vil 30 kursister være for mange, at skulle hjælpe individuelt.”

Afslutningsvis nævner begge behovet for et lokale, der også kan facilitere

Annemette Møller Hansen

Fra 2017- ansat som informationsspecialist på KUB Nord. Fagansvarlig for det farmaceutiske område. Primære arbejdsopgaver er vejledning og undervisning af studerende og ansatte på Københavns Universitet.

1992-2017 ansat som Forskningsbibliotekar på Det Farmaceutiske Bibliotek på Pharmaschool, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet, Det Farmaceutiske Fakultet, KU

(2007-2012) Uddannet cand.pharm. fra Danmarks Farmaceutisk Højskole i 1987, og ”Forskningsbibliotekar- og Dokumentalistuddannelse” fra Danmarks Biblioteksskole i 1993

Susie Rimborg

Uddannet bibliotekar DB 1990

Fra 2011 – ansat som informationsspecialist på KUB Nord. Fagansvarlig for medicin og odontologi. Primære arbejdsopgaver er undervisning og vejledning af studerende og forskere ved Københavns Universitet og Region H.

1989-2011 – ansat som informationsspecialist ved Panumbiblioteket, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet.